

Mesélni, mesélni, mesélni

KURÁZSI Az On the Spot új, Az ellenség gyermekei című évada olyan emberekről szól, akik viharos történelmi helyzetekben születtek. Az alkotókkal, S. Takács Andrással és Cseke Eszterrel beszélgettünk.

On the Spot: Az ellenség gyermekei címmel, múlt szerdán rajtolt el az új szériájuk, amely hetente kerül a Duna TV képernyőjére. Mennyi időbe telt a megvalósítás?

Cseke Eszter: Két év telt el az ötlet és a vágás között. Megismerkedtünk az egyetlen olyan zsidó asszonnyal, aki az auschwitz-i koncentrációs táborban született a felszabadítás előtt, és csodával határos módon életben maradt. Most hetvenhárom éves, harmadik éve követjük a világban, egy egészsétes dokumentumfilmet készítünk róla, amelyet jövőre fejezünk be. A történetéhez szorosan hozzátartozik a lánya is, hiszen a holokausztraumáját természetesen továbbadta neki. Innen jött az új, most futó sorozat ötlete, hogy olyan embereket keressünk, akik a XX. század legsötétebb pillanataiban jöttek a világra, netán akkor voltak gyerek. Azt próbáljuk megmutatni, hogyan lehet feldolgozni a legkorábbi, legmélyebb gyerekkori traumákat.

Tehát örökölhető a trauma?

S. Takács András: Azért lenne elhamarkodott erre a kérdésre válaszolni, mert ezt a területet most kutatják. Képzeljük el, milyen terhet cipel az, aki egy náci haláltáborban született zsidóként. Az esetek 99 százalékában ez egyenlő volt a halálos ítélettel mind az anyára, mind az újszülöttre nézve. Éppen ezért a történelmi dokumentumokban több száz, kézzel végrehajtott abortuszról olvasni, ha pedig valaki kihordta gyermekét, az vagy a gázkamrában végezte, vagy közvetlen környezete ölte meg a babát, hogy legalább a szülő nő életét megmentse. Volt olyan újszülött, akit egy vödör vízbe fojtottak a barakkban.

Szarajevóban, ahol szintén forgattak, nemrég nyílt meg az első háborús múzeum, amely az ostrom alatt felnövő generáció háborús traumáiról szól. Mit lehet tenni a traumák feloldására?

Cs. E.: Mesélni, mesélni, mesélni. Szerencsére már most máshogy állunk a trauma-feldolgozáshoz, mint néhány évvel ezelőtt. Ugyanakkor egyre több tanulmány mutat rá, hogyan keserítheti meg egy felnőtt ember életét, ha gyerekkori traumái feldolgozatlanul maradnak. Mi most extrém történelmi példákat mutatunk, de a szereplőinktől mindannyiunknak van mit tanulni.

Megszóltattak olyanokat is, akiknél a törést szexuális abúzus okozta?

S. T. A.: Szerettünk volna olyan embereket találni, akik szovjet katonáktól és általuk megerőszakolt magyar anyáktól születtek az 1940-es években, de kudarcot vallottunk. Ennek a történelmi traumának a ki-bezéletlenségét is jól mutatja, hogy szinte lehetetlen olyan nőt találni,

Képzeljük el, milyen terhet cipel az, aki egy náci haláltáborban született zsidóként.

Szöveg:

MÉSZÁROS MÁRTON

Fotó:

TÓTH GERGŐ

aki elmesélné, mit tettek vele akkoriban az erőszakoskodó szovjetek.

Cs. E.: Igyekeztünk sok aspektusból vizsgálni a kérdést, kilenc országban forgattunk: most szerdán jön a vietnami háború „amerázsiái” árváiról szóló rész, aztán egy ember, aki észak-koreai munkatáborban született, de lesznek magyar történetek is, például az 1944-ben Budapesten született dr. Máté Gáboré, aki tizenkét évig volt a vancouveri kábítószeres negyedben orvos. Amikor körbevezetett minket ott, azt mondta, soha nem találkozott olyan heroinfüggő nővel, akit gyerekkorában ne molesztáltak volna.

S. T. A.: Ugyanerre rímek, hogy Kanadában és Amerikában az őslakos indiánokat négyéves korukban elvették a szüleiktől, bentlakásos iskolába vitték őket, hogy asszimilálódjanak. Nem titkolt szándék volt az indián nyelv eltüntetése is. Ha a gyerekek megszóltattak az anyanyelvükön, átszúrták a nyelvüket. Ezekben az intézményekben rengeteg szexuális visszaélés is történt, s ma kimutatható, hogy az őslakosok körében magasabb a családon belüli szexuális erőszak aránya, mint máshol. Vagyis az áldozatok közül többen zaklatták saját gyerekeiket. Ez azt jelenti, hogy alig néhány évtized alatt szétmállasztották az évezredek óta létező erős családmoddell, amire az indián közösség épült. E nélkül úgy érezték, semmik a világban, így sokan közülük kábítószerre fordultak és alkoholisták lettek. Nincs min csodálkozni, az már szinte gyerekkorukban eldőlt, hogy így lesz.

ÚJ ÉVAD

Két év telt el az ötlet és a vágás között - mondja Cseke Eszter és S. Takács András

Azt próbáljuk megmutatni, hogyan lehet feldolgozni a legkorábbi, legmélyebb, gyerekkori traumákat.

Volt olyan megszólalójuk, aki először Önökkel osztotta meg történetét?

Cs. E.: Forgattunk például a XX. század legnagyobb népvándorlásáról, amely azt követően ment végbe, hogy 1947-ben kikiáltották India függetlenségét és megalapították Pakisztánt. Miután egy brit ügyvéd, aki azelőtt soha sem járt Indiában, meghúzta az új határokat, a britek elhagyták a szubkontinent, elképesztő káoszt hagyva maguk után. Összesen tízmillió ember kelt útra, a hinduk délre, a muszlimok észak felé. Egymillióan nem éltek túl az utat. A nyolcvan év körüli főszereplőnk szülei családi öngyilkosságot követtek el, hogy a lányaik ne kerüljenek az ellenség kezére. Az apuka először kerozinnal locsolta körbe a nappalit, de nem tudta meggyújtani, aztán szablyával akarta lemészárolni a szeretteit, de erre sem volt képes. Végül kimentek a közeli hídra, a folyóba dobták a tizenhárom napos gyermeküket, a lányuknak pedig azt mondták, a következő életükben találkozni, majd ők is leugrottak. Az ő történetük messze nem egyedi azokból az időkből. A főszereplőnk túlélte a családi öngyilkosságot, viszont interjút még sosem adott. Ennyire nincsen még bevett módja a traumák igazi kibeszélésnek.

Hogyan találták meg például a hozzá vezető utat?
S. T. A.: Egy idős asszony mesélt erről a másik idős asszonyról. Csak annyit tudott, melyik templom körül neveztek el a férjéről egy kis

Kilenc éve forog a kamera

A harminchét éves Cseke Eszter és a harmincéves S. Takács András dokumentumfilm-sorozata, az On the Spot 2009-ben indult. Forgattak többek között az izraeli-gázai harcokról, diktátorok - mások mellett Fidel Castro, Augusto Pinochet, Idi Amin - gyermekeiről, valamint olyan szériát, amelyben tíz baba látta meg a napvilágot kamerájuk előtt Gázától Mexikóig, köztük a gyermekük. Az On the Spot-ot többek között a Monte-Carlói Televíziós Fesztiválon Arany Nimfával ismerték el, megkapta a Prima Primissima- és Pulitzer-emlékdíjat.

közt, mi pedig a fixerünkkel, vagyis a helyi segítőnkkel, tolmácsunkkal, bejártunk jó néhány templomot a környéken. Sorra beszélünk a papokkal, végül a helyi választások nyilvántartásában találták meg az interjúalanyunk telefonszámát.

Aki egyetlen epizódot is látott, tudja, szenvedélyesen végzik a munkájukat. Jól tudom, hogy András már nyolcévesen Ferihegyen várta a Forma-1 pilótáit, hogy megszólaltassa őket?

S. T. A.: Ez azért túlzás, szerintem tízéves lehettem, amikor például Häkkinent, Alonsót, Barrichellót vártam a GAT kisgépes terminálnál. Lehetett tudni, mikor van a verseny, és az előző napokon az egyik osztálytársammal reggeltől estig kint dekkoltunk. Összeírtam hét-nyolc kérdést, az angol szakos bátyám lefordította őket, fonetikusán felírtuk egy papírra, és mindegyikük megértette, mit kérdezek. Volt egy visszatérő kérdésem, hogy szeretik-e a palacsintát. Ez volt a védjegyem a Pesti Est Juniorban, ahol megjelentek ezek az interjúk.

Eszter számára is ilyen nyilvánvaló volt az út?

Cs. E.: Hivatásszerűen az egyetemen kezdett el érdekelni a dokumentumfilmezés. De ezt nem tudom elválasztani attól, hogy előtte mindennél jobban érdekelt, hogy hátizsákkal bejárjam a Közel-Keletet, megismerkedjek tőlem távol eső kultúrákkal.

Előny, ha egy párt alkotó riporterek faggatják az alanyt?

Cs. E.: Nagyon szeretik, hogy ketten vagyunk. Azokban a társadalmakban, ahol a család még fontos, jobb szemmel néznek ránk, ez hitelesít minket.

Két éve született gyermeküket is viték magukkal az új széria forgatására?

S. T. A.: Mindenhova! Eszter és Mózes még sosem töltötték külön az éjszakát. A szereplőinket is ellátja, hogy az esetünkben nem egy stáb, hanem egy kis család érkezik a forgatásra. Amikor az Auschwitzot megjárt Edit Eva Egerrel, a kilencven évesen is praktizáló családterapeutaival dolgoztunk San Diegóban, nála laktunk, és a fiúnk annyira megszerette, hogy hónapokkal később is emlegeti, és angolul kiabál neki, ha meglátja a számítógép képernyőjén.

HIRDETÉS

Fizessen elő a Vasárnapi Hírekre, akár 28% kedvezménnyel*!

Vasárnapi Hírek-előfizetés → 3 hónapra: 3445 Ft helyett → **2700 Ft**
→ 6 hónapra: 6890 Ft helyett → **5160 Ft**
→ 12 hónapra: 13 780 Ft helyett → **9960 Ft**

*éves előfizetés díja az árus árhoz viszonyítva

Rendelje meg online a **www.vasarnapihirek.hu**

weboldalon vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!

MEGJELENIK SZOMBATONKÉNT!

V H VASÁRNAPI HÍREK
A különvélemény